

**ממשל תאגידי, פרטים נוספים
ונספחים
30.06.2018**

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
תוכן העניינים

עמוד	
א. ממשל תאגידי	
210	שינויים בדירקטוריון
210	המבקרת הפנימית
ב. פרטים נוספים	
210	השליטה בבנק
212	מינויים ופרישות ומכנה ארגוני
212	הסכמים מהותיים
213	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
218	דירוג אשראי
ג. נספחים	
219	שיעורי הכנסה והוצאה

שינויים בדירקטוריון

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 13 דירקטורים. לא חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון במהלך הרבעון הראשון והשני לשנת 2018.

ביום 23 ביולי 2018, במענה לפניה של הבנק בנושא, התקבל אישורה של המפקחת על הבנקים, מתוקף סמכותה לפי סעיף 11ה(א)(6) לפקודת הבנקאות, 1941, בין היתר, לאור הירידה הצפויה במספר הדירקטורים בבנק עם סיום כהונתם של דירקטורים מכהנים, להארכת כהונתו של ד"ר שמואל בן צבי, דירקטור חיצוני בבנק, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 של הפיקוח על הבנקים (להלן: "דירקטור חיצוני", "הוראה 301") למשך תקופה של שישה חודשים מיום סיום תקופת כהונתו הנוכחית, 28 ביולי 2018, או עד השלמת מספר הדירקטורים למספר הראוי שקבעה המפקחת על הבנקים¹, לפי המוקדם מביניהם. יצויין כי ד"ר בן צבי נכלל ברשימת המועמדים שהוצעו על ידי הוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36 לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 (להלן: "הוועדה למינוי דירקטורים"), לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2018, לתקופת כהונה נוספת כדירקטור חיצוני. היה וד"ר בן צבי ייבחר לכהונה נוספת באסיפה הכללית לשנת 2018 ומינויו יאושר, תימנה תחילת כהונתו מן המועד שבו הוארכה הכהונה כאמור.

למידע נוסף, ראה פרק "אסיפה כללית שנתית" להלן.

למידע בנוגע לעדכונים להוראה 301 שעניינה הדירקטוריון, ראה פרק [שינויים בדירקטוריון בדוח הכספי לשנת 2017](#).

לפרטים בעניין פירסום דיווח מידי של הבנק אודות הכוונה לכנס אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק ודיווח מידי בעניין קבלת הודעות בעניין מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה השנתית של הבנק לשנת 2018, ראה פרק "אסיפה כללית שנתית" להלן.

המבקרת הפנימית

פרטים בדבר הביקורת הפנימית בקבוצה ובכלל זה, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם פועלת הביקורת הפנימית, תכנית העבודה השנתית והרב שנתית והשיקולים בקביעתה והדוח השנתי של המבקר, נכללו בדוח הכספי לשנת 2017.

דוח הביקורת הפנימית לשנת 2017 בקבוצת לאומי, הוגש לוועדת הביקורת ביום 19 במרס 2018 נדון בוועדה ביום 22 במרס 2018, הוגש לדירקטוריון ביום 21 במרס 2018 ונדון בדירקטוריון ביום 25 במרס 2018.

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדיון, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

מכירת מניות בנק לאומי המוחזקות על ידי המדינה

בהודעה של ועדת הכספים של הכנסת מיום 16 ביולי 2108 נאמר כי ועדת הכספים של הכנסת אישרה ביום 16 ביולי 2018 את מכירת יתרת מניות בנק לאומי המוחזקות בידי המדינה. המהלך יכלול מכירה של מניות בנק לאומי המהוות 5.83% מהון המניות של הבנק. עוד נאמר בהודעה כי החשב הכללי במשרד האוצר הצהיר כי במסגרת המכירה תעמוד המדינה בהתחייבויותיה כלפי עובדי הבנק לעניין העמדת אופציית מכירה של 10% מהמניות הנמכרות לעובדי בנק לאומי ב-25% הנחה. משך ההליך יעמוד על 10 חודשים.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 30 ביוני 2018, ראה דוח מידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 5 ביולי 2018 (אסמכתא: 01-060942-2018). כן, ראה דיווח רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי ליום 31 במרס 2018 מיום 10 באפריל 2018 (אסמכתא: 01-036136-2018).

אסיפה כללית שנתית

בהמשך להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 25 במרס 2018, ביום 26 במרס 2018, פורסם דיווח מידי אודות הכוונה לכנס אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק, אשר על סדר יומה צפויים להיכלל הנושאים הבאים: (1) דיון בדוחות הכספיים השנתיים; (2) מינוי ראוי חשבון מבקרים והסמכה בנוגע לקביעת שכרם; (3) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים (להלן: "דירקטור חיצוני", "הוראה 301") ו-(4) מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "דח"צ", "חוק החברות").

לפירוט נוסף ראה דיווח מידי מתקן בעניין הודעה מקדימה בדבר כוונה לזמן אסיפה כללית שנתית שעל סדר יומה מספר נושאים וביניהם מינוי דירקטורים שפורסם ביום 26 במרס 2018 (אסמכתא: 01-029917-2018).

¹ בהקשר זה יצויין, כמפורט בדוח השנתי של הבנק לשנת 2017, כי הבנק קיבל הוראות מאת המפקחת על הבנקים לפיהן כמות הדירקטורים בבנק צריכה לפחות באסיפה השנתית 2017 ל-13 דירקטורים ובאסיפה השנתית לשנת 2018 ל-12 דירקטורים. נכון למועד זה, מספר הדירקטורים בדירקטוריון הבנק, הינו 13 דירקטורים.

בהמשך להודעה המקדימה שפרסם הבנק כאמור לעיל ובהתאם לקבוע בסעיפים 11ד(א)(1), (2) ו-3 לפקודת הבנקאות, 1941, קיבל הבנק:

1. הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36א לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981, (להלן: "הוועדה למינוי דירקטורים") מיום 30 באפריל 2018, במסגרתה מפורטת רשימת מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2018, כמפורט להלן:
 - א. שלושה מועמדים לתפקיד דירקטור חיצוני על פי חוק החברות: מר גבאי יורם; הגב' גוטליב תמר ומר קפלן יאיר.
 - ב. שלושה מועמדים לתפקיד דירקטור חיצוני על פי הוראה 301: ד"ר בן צבי שמואל ניר; ד"ר טורכוביץ יורם ומר מראני אוהד.
2. הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים, מיום 21 ביוני 2018, בדבר בחירתה במר רפי דניאלי כמועמד חלופי מטעמה לכהונה כדח"צ בבנק. הודעת הוועדה כאמור התקבלה לאחר שנמנע ממועמד קודם שנבחר, מר יאיר קפלן, להשתתף עקב מניעות סף שנקבעה על ידי ועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק.
3. הודעה מקבוצת אלטשולר שחם, בעלת מניות שמחזיקה, למיטב ידיעת הבנק, נכון למועד הגשת ההודעה לבנק, 76,797,152 מניות של הבנק, המהוות כ-5.04% מההון המונפק ומזכויות ההצבעה של הבנק (להלן: "אלטשולר שחם"), לפיה הציעה את מר אבי זיגלמן כמועמד לכהונה כדח"צ בדירקטוריון הבנק. בהמשך לכך, ביום 10 ביוני 2018, התקבלה הודעה נוספת מאלטשולר שחם, לפיה הם מבקשים למשוך את בקשתם להוספת מועמד מטעמם, מר אבי זיגלמן, לתפקיד דח"צ, במסגרתה צוין, כי ההחלטה הנ"ל התקבלה בעקבות ההבנה כי מינויו של המועמד שהוצע על ידם, היה יבחר, כפופה להוראות נוהל בנקאי תקין מס' 312, על כל המשתמע ממנו, לרבות הכבדה אפשרית על פעילותה העסקית השוטפת של אלטשולר שחם והחשש לפגיעה פוטנציאלית בלקוחות והעמיתים של אלטשולר שחם כתוצאה מהאמור.

פירוט נוסף בדבר המועמדים יימסר במסגרת דוח זימון אסיפה שנתית שיפורסם על ידי הבנק בהתאם להוראות הדין.

לפירוט נוסף ראה דיווח מידיים בעניין הודעות על מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק שפורסמו ביום 30 באפריל 2018, 10 ביוני 2018 ו-21 ביוני 2018 (מס' אסמכתאות: 2018-01-042874, 2018-01-049575 ו-2018-01-054690).

דוח הערכת סיכון ממשל תאגידי

לבקשת הבנק, במהלך החודשים ינואר עד מאי 2018 ביצעה חברת אנטרופי יעוץ ממשל תאגידי בע"מ (להלן: "אנטרופי") דוח הערכת סיכון ממשל תאגידי לבנק (להלן: "הסקר"). מטרת הסקר הינה בחינה והערכה של מרכיבי הממשל התאגידי בבנק, ובכלל זה אומדן פערים, ככל שקיימים, בהתחשב באופיו, פעילותו, צרכיו הייחודיים, פרקטיקה נוהגת וכללים מקובלים (Best Practice) וגיבוש המלצות ענייניות לצמצום פערים אלו והקטנת החשיפות הנובעות מכך.

תוצאות הסקר הוצגו בפני דירקטוריון הבנק לאחר תקופת הדוח. תוצאות הסקר קובעות, כי איכות הממשל התאגידי של הבנק עומדת על **ADVANCED**. דירוג **ADVANCED** הינו מהדירוגים הגבוהים בסרגל הדירוג של אנטרופי, ונכון למועד ביצוע הסקירה, הציון שקיבל הממשל התאגידי של הבנק במודל הינו הגבוה ביותר גם ביחס לכלל החברות הציבוריות הנסחרות בבורסה בתל אביב וגם ביחס לענף הבנקאות. בהתאם למתודולוגיית אנטרופי, ציון **ADVANCED**, מציב את הבנק בסיכון נמוך להתממשות כשלי ממשל תאגידי.

מינויים ופרישות

מינויים

מר **שמוליק ארבל**, ראש המערך לבנקאות מסחרית וחבר הנהלת הבנק, מונה לתפקיד ראש החטיבה העסקית מסחרית החל מ-1 ביוני 2018.

פרישות

מר **קובי הבר**, ראש החטיבה העסקית מסחרית ויו"ר דירקטוריון לאומי טק, סיים את תפקידו ביום 31 במאי 2018, לאחר כ-10 שנות עבודה בלאומי.

מבנה ארגוני

חטיבת התפעול

במסגרת הבחינה האסטרטגית שעורך הבנק למרכז יחידות התפעול השונות בבנק לחטיבת תפעול שתוקם במהלך שנת 2019 ובהמשך להקמת מערך תפעול בחטיבה הבנקאית, יועברו היחידות התפעוליות מהחטיבות השונות בבנק לאחריותו הניהולית של דני כהן המכהן כראש החטיבה הבנקאית ואשר יקבל בנוסף על תפקידו זה את האחריות להקמת חטיבת התפעול. זאת במטרה לרכז את כל הפעילויות התפעוליות, לטובת שירות טוב יותר ללקוחות באמצעות שיפור האפקטיביות, הפחתת הסיכונים והתייעלות.

מערך יעוץ בהשקעות

המערך הוכפף לחטיבת אסטרטגיה ורגולציה.

מערך אשראים מיוחדים

המערך הוכפף לחטיבת ניהול סיכונים.

מערך לאומי טק

עקב הצמיחה המשמעותית של פעילות ההיי טק בלאומי, יאוחדו כל היחידות העוסקות בהיי טק תחת מערך לאומי-טק, בכפיפות לחטיבה העסקית מסחרית.

הסכמים מהותיים

1. בהמשך למגעים שהתקיימו עם בנק איגוד לגבי מועד סיום הסכם שבין הבנק לבין בנק איגוד למתן שירותי מחשוב לבנק איגוד, על רקע העסקה לרכישת בנק אגוד על ידי בנק מזרחי טפחות בע"מ, ביום 29 במרס 2018 אישר דירקטוריון בנק אגוד את הצעת בנק לאומי להארכת תקופת ההיפרדות לתקופה של עד 18 חודשים נוספים, קרי לכל המאוחר עד ליום 30 ביוני 2021 ובלבד שבכל מקרה בו יבקש בנק אגוד להקדים את תום תקופת ההיפרדות לפני המועד האמור, תינתן לבנק לאומי הודעה מוקדמת של 24 חודשים לפחות. ככל שתהיה מגבלה רגולטורית להארכת תקופת ההיפרדות, לא יהיה בכך כדי לפטור את בנק אגוד מחובתו לשלם לבנק לאומי תמורת עלות השירותים בגין תקופה בת 24 חודשים ממועד ההודעה. הארכת ההתקשרות כפופה לקבלת אישור הממונה על ההגבלים העסקיים והמפקחת על הבנקים.
2. ביום 15 במאי 2018 חתמה מעלות סוכנות לביטוח בע"מ, שהינה בבעלות מלאה של הבנק ("הסוכנות"), על הסכם עם הראל חברה לביטוח בע"מ ("הראל") ועם סטנדרד ביטוחים בע"מ מקבוצת הראל ("סטנדרד"), במסגרתו נקבע כי החל מתאריך 2 בספטמבר 2018, תקבל הסוכנות שירותי מיקור חוץ מסטנדרד וכן תמשיך לעסוק בתיווך בביטוח מול הראל מכבטחת יחידה לפוליסות החדשות שישווקו בתקופת ההסכם, הכל בהתאם לאופן ולתנאים שנקבעו בהסכם שנחתם.

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

ראה תאור מפורט [בדוח הכספי לשנת 2017 - עמודים 308-304](#).

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. מרבית ההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק צפויה להיות משמעותית.

חקיקה

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 15 במרס 2018. החוק כולל רפורמה בהליכי חדלות הפירעון של יחידים ותאגידים. בחוק כלולות הוראות המתייחסות לכלל סוגי החייבים, ולצידן הוראות העוסקות בהיבטים הייחודיים לסוגי חייבים שונים - יחידים ותאגידים. בין היתר, קובע החוק, כי נושה מובטח בשעבוד שוטף יהיה זכאי לפרוע את חובו המובטח מהשעבוד השוטף רק עד לסכום השווה ל-75% משווי הנכסים עליהם חל השעבוד. יתרת הנכסים המשועבדים תשמש לתשלום החובות הכלליים. הוראה זו, עתידה לפגוע בשווי השעבדים השוטפים שבידי הבנק.

תחילתו של החוק 18 חודשים מיום פרסומו, והוא יחול על הליכים לפי החוק שהחלו ביום התחילה ואילך.

החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018

החוק פורסם ברשומות ביום 18 במרס 2018. החוק קובע הגבלות על השימוש במזומן ובשיקים סחירים, במטרה לצמצם את ההון השחור ולסייע במאבק בפעילות פלילית לרבות פשיעה חמורה, העלמות מס, והלבנת הון ומימון טרור. החוק מיישם את המלצות הוועדה הבין-משרדית לבחינת נושא צמצום השימוש במזומן (וועדת לוקר).

בין היתר, כולל החוק הגבלות על שימוש במזומן בסכומים שונים, תוך עריכת הבחנה בין נותני תשלום ומקבלי תשלום שהינם "עוסקים" לבין נותני תשלום ומקבלי תשלום ש"אינם עוסקים", ובין סוגי עסקאות שונים (כגון: שכר עבודה, תרומה, מתנה, והלוואה).

בנוסף קובע החוק הגבלות על השימוש בשיקים והיסבם, לרבות הגבלות שיחולו על בנקים הפורעים שיקים.

החוק יכנס לתוקפו ביום 1 בינואר 2019, ובכל הנוגע להתנהלות הבנקים ביחס לשיקים ביום 1 ביולי 2019.

הבנק נדרש להיערך ליישום החוק על היבטיו השונים.

חוק ניירות ערך (תיקון מס' 63), התשע"ז-2017 - שינוי מבנה הבורסה

ביום 6 באפריל 2017 פורסם התיקון לחוק שבנדון. מטרתו העיקרית של החוק, הפיכת הבורסה לתאגיד למטרת רווח במבנה בעלות המופרדת מהגישה למסחר, המסוגל להוות תחרות משמעותית לבורסות בשוקים בינלאומיים ולזירות מסחר אלטרנטיביות בארץ ובח"ל. לצורך כך תעבור הבורסה שינוי מבני באישור בית משפט, שבסיומו תהפוך מחברה מוגבלת בערבות לחברה בעלת הון מניות, אשר יתחלק בין חברי הבורסה.

ביום 7 בספטמבר 2017, אישר בית המשפט את ההסדר לשינוי מבנה הבורסה.

להלן עיקרי החוק:

- הגישה למסחר לא תחייב בעלות בבורסה, אלא תהא מבוססת על התקשרות חוזית בין הבורסה לבין החברים.
- החל מהמועד בו יאשר בית המשפט את השינוי המבני, החזקותיהם של חברי הבורסה הקיימים, מעבר לשיעור של 5%, יורדמו ולא יקנו להם כל זכות, ותחול עליהם חובה למכור כל החזקה מעבר לשיעור זה, עד תום חמש שנים ממועד אישור הסדר כאמור, או עד מועד הנפקת מניות הבורסה בתל אביב לציבור ורישומן למסחר, לפי המוקדם.
- חברי הבורסה הקיימים יהיו זכאים לתמורה בגין מכירת החזקותיהם כאמור מתוך ההון העצמי של הבורסה, בלבד. חברי הבורסה הקיימים שימכרו את החזקותיהם, יעבירו לבורסה את מלוא ההפרש שבין תמורת המכירה שהתקבלה בידיהם, לבין שווי ההחזקות שנמכרו על ידם, בהתאם להון העצמי של הבורסה בהתאם לדוחותיה הכספיים לשנת 2015.
- לא יחזיק אדם אמצעי שליטה בבורסה בשיעור 5% או יותר, אלא על פי היתר החזקה שיינתן על ידי רשות ניירות ערך. בנוסף, לא ישלוח אדם בבורסה אלא על פי היתר שנתנה הרשות. בכל מקרה, תאגיד בנקאי וחבר בורסה לא יהיו רשאים לקבל היתר החזקה או שליטה בבורסה.

- הבורסה תוכל לחלק דיבידנד לבעלי המניות.
- ממשל תאגיד - מרבית הדירקטורים יהיו בלתי תלויים. נקבע, כי כל עוד חברי הבורסה (הבנקים) מחזיקים מעל 50%, ימונו מרבית הדירקטורים הבלתי תלויים על ידי וועדה חיצונית (הוועדה לאיתור מועמדים).
- לשר האוצר סמכות להעניק ולהתלות רישיון בורסה. חל איסור להציע שרותי מסחר בניירות ערך באמצעות מערכת למסחר בניירות ערך, אלא אם היא מנוהלת על ידי הבורסה.
- הבורסה תפרסם את העמלות שגובים חברי הבורסה מלקוחותיהם כפורמט בר השוואה, וחברי הבורסה נדרשים לדווח לה על עמלות אלו וכל שינוי שלהן.
- כפועל יוצא מהוראות החוק, הבנק ידרש למכור את החזקותיו בבורסה העולות על שיעור של 5%, וזאת בהתאם למתווה ובלוחות הזמנים הקבועים לעניין זה בחוק.
- ביום 18 בינואר 2018 הגיש הבנק לבורסה הצעה למכירה והעברה של מלוא החזקותיו בבורסה ("המניות המוצעות") וזאת במענה לפנייתו מיום 28 בדצמבר 2017 לבעלי המניות לרכישת מניותיהם.
- ביום 16 באפריל 2018 הודיעה הבורסה לבנק על קיבול הצעתו האמורה ("הודעת הקיבול"). בהתאם להודעת הקיבול, כל המניות המוצעות יימכרו ויועברו לנעבר או לכמה נעברים. בהודעת הקיבול הובהר, כי התמורה בגין המניות המוצעות תעלה על המחיר שנקבע בהצעת הבנק, אולם הסכום העודף בין התמורה שתשולם בפועל לבין המחיר הכולל הנקוב בהצעת הבנק בגין המניות המוצעות, יועבר לבורסה כמתחייב מהוראות החוק הנ"ל. בהודעת הקיבול הובהר כי השלמת העסקה טעונה אישורים רגולטוריים והשלמה של העסקה.
- לפי הודעת הקיבול, המועד הקובע להשלמת העסקה נקבע ליום 19 ביוני 2018, בכפוף לאפשרות דחייתו בהסכמת הצדדים ("המועד הקובע").
- ביום 12 ביוני 2018 פנתה הבורסה לבנק בבקשה לדחות את המועד הקובע ליום 31 באוגוסט 2018, וזאת לצורך מתן שהות נוספת לרשות ניירות ערך כדי לסיים את בחינתה לעניין מתווה העסקה ובדבר היתר החזקה למשקיעים מסוימים המעוניינים לרכוש את המניות.

ביום 13 ביוני 2018 הודיע הבנק לבורסה כי הוא נותן הסכמתו לדחיית המועד הקובע ליום 31 באוגוסט 2018.

אם לא יתקבלו האישורים הנדרשים עד המועד הקובע או שהעסקה לא תושלם עד אותו מועד, העסקה תתבטל.

תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 - מענה אנושי מקצועי

החוק פורסם ברשומות ביום 25 ביולי 2018.

התיקון מחייב תאגיד בנקאי, המספק שירות טלפוני הכולל מערכת אוטומטית לניתוב שיחות, לאפשר ללקוח לקבל מענה אנושי מקצועי למספר סוגי שירותים, לאחר האפשרות לבחור את השפה או את האזור הגאוגרפי שבהם יינתן השירות הטלפוני.

משך ההמתנה למענה האנושי לא יעלה על שש דקות מתחילת השיחה.

סוגי השירותים לגביהם תחול החובה: טיפול בתקלה; בירור חשבון; סיום התקשרות.

הלקוח לא יופנה לשירות השארית הודעה, אלא אם בחר בכך.

תחילתו של החוק - שנה מיום פרסומו.

הבנק בוחן את היערכות הנדרשת ופועל ליישומה.

הצעת חוק שירותי תשלום, התשע"ח-2018

הצעת החוק פורסמה ביום 11 ביולי 2018 בהמשך לתזכיר החוק בנושא מיולי 2017.

ההצעה מציעה להחליף את חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986, בחוק עדכני המשקף את ההתפתחויות הטכנולוגיות בתחום, והיא מבוססת גם על האסדרה האירופאית בהתאם לעקרונות ה-PSD (Payment Service Directive).

ההצעה דנה ביחסים החוזיים וההגנות הצרכניות שיחולו במסגרת מתן שירותי תשלום ומבקשת להסדיר שתי מערכות חוזים עיקריות: (1) מערכת אחת - בין נותן שירות תשלום (מנפיק אמצעי תשלום או מנהל חשבון תשלום) לבין המשלם; (2) מערכת שנייה - בין נותן שירות תשלום (סולק או מנהל חשבון תשלום) לבין המוטב (מקבל התשלום).

הצעת החוק גם מבקשת לקבוע הנחיות כלליות לעניין הוראות תשלום וביצוע פעולות תשלום והסדרי אחריות הנוגעים להם.

יישום החוק, אם יתקבל, צפוי לחייב את הבנק להיערכות מתאימה.

הוראות הפיקוח על הבנקים

תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-420 בנושא בנקאות בתקשורת

ביום 22 במרס 2018 פורסמו תיקונים להוראות הנ"ל הכוללים הקלות שונות. בכלל זה, נקבעה חלופה נוספת לזיהוי הלקוח בפתיחת חשבון מקוון, באמצעות שימוש בטכנולוגיה לזיהוי ואימות חזותיים מרחוק. שימוש בטכנולוגיה זו יאפשר לבנק, בין היתר, לפתוח חשבונות מקוונים לקטינים החל מגיל 16 וללקוחות שאין ברשותם חשבון קיים. כמו כן נקבע, כי בכפוף לביצוע הערכת סיכונים מתאימה, יהיה הבנק רשאי לעשות שימוש בדואר אלקטרוני לא מוצפן.

ישום ההקלות השונות בהוראה יאפשר לבנק לקדם ולהרחיב את השימוש בבנקאות דיגיטלית לשם המשך שיפור חווית הלקוח, ניהול מיטבי של הסיכונים התפעוליים, קידום תהליכי ההתייעלות וצמצום העלויות.

טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בעניין מיקור חוץ והוראת ניהול בנקאי תקין 363 בעניין ניהול סיכונים סייבר בשרשרת אספקה

ביום 27 ביוני 2018 פורסמה טיוטת ההוראה בעניין מיקור חוץ. הטיוטה נועדה לאפשר לתאגידים הבנקאיים לעשות שימוש במיקור חוץ, מתוך מטרה להגביר את הנגישות והזמינות ללקוחות ולהמשיך את תהליכי ההתייעלות והגברת התחרות בתחום הבנקאות והתשלומים. זאת, תוך קביעת העקרונות על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול, על מנת לצמצם את חשיפתם לסיכונים פוטנציאליים הגלומים במיקור חוץ.

בין היתר קובעת ההוראה מהו מיקור חוץ, רשימת פעולות האסורות להעברה למיקור חוץ, הצורך בביצוע בדיקת נאותות לנותן השירות ואופן ביצועה ודרישות דיווח לפיקוח על הבנקים לגבי הוצאת פעילויות מסוימות למיקור חוץ. כמו כן, טיוטת ההוראה מאפשרת לבצע באמצעות מיקור חוץ פנייה יזומה למשקי בית לצורך העמדת אשראי על ידי התאגיד הבנקאי, למשל הפניית הלקוח לבנק בעת רכישת מוצר (כגון: סוכנויות רכב), וזאת בכפוף לתנאים הקבועים בטיטת ההוראה.

בנוסף, ביום 24 באפריל 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה בנושא ניהול סיכונים סייבר בשרשרת אספקה. ההוראה נועדה להבהיר, מהי האחריות של התאגיד הבנקאי בנוגע לקיום תצורת עבודה מאובטחת מול הספקים החיצוניים המהותיים ואת חובותיו לניהול סיכונים סייבר הולמים בפעילות ספקים אלו בחצרותיהם, בחצרי התאגיד הבנקאי ובמשקים שלהם עם התאגיד, ובין היתר: דרישה לקביעת עקרונות להתחייבויותיהם של ספקים מהותיים בהתייחס לניהול סיכונים סייבר; חובה להגדרת התייחסות פרטנית לנושא ניהול סיכונים סייבר בהסכמי התקשרות עם ספקים מהותיים בהתאם להערכת הסיכונים וחובה לוודא כי הספק עומד בעקרונות שהוגדרו; וכן עריכת בדיקות תקופתיות שונות ביחס לעמידת הספקים בדרישות התאגיד הבנקאי.

תחילתה של ההוראה לא יאוחר מ-6 חודשים ממועד פרסומה. הוראה זו תשולב בהמשך בהוראה בנושא "מיקור חוץ".

הבנק נערך ליישום ההוראות.

טיוטת תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידים בנקאיים

לעניין זה ראה פירוט בפרק [ההון והלימות ההון](#).

הוראות בתחום כרטיסי האשראי

תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בעקבות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (חוק שטרומ):

ביום 4 ביולי 2018 פרסם בנק ישראל תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, שמטרתן להקל על חברות כרטיסי האשראי ביום שלאחר היפרדותן מהבנקים.

להלן עיקרי התיקונים:

1. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203 (מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית):
לצרכי מדידה והלימות ההון, הבנקים ישקללו אשראי שהם נותנים לחברות כרטיסי אשראי באופן דומה לאשראי שניתן לבנקים.
2. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 221 (יחס כיסוי הנזילות):
נקבעה דרישה פיקוחית מקלה בנושא ניהול סיכון הנזילות, כך שחברות כרטיסי אשראי ידרשו לנהל את סיכון הנזילות שלהן על פי מודל פנימי, אך לא יחויבו לעמוד ביחס כיסוי הנזילות הפיקוחי.
3. הוראת ניהול בנקאי תקין 470 (כרטיסי חיוב):
 - נקבע כי התמורה בגין כל העסקאות שנעשו בכרטיס חיוב של מנפיק בנקאי, תועבר מהמנפיק הבנקאי למתפעל ההנפקה, במועד בו נדרש מתפעל ההנפקה להעביר את הכספים לסולק, ללא תלות במועד החיוב של הלקוח וללא תלות בזוהות הסולק. ההסדר ייכנס לתוקף ב-1 בפברואר 2019.

- הסכמי תפעול חדשים בין מנפיק בנקאי (שהוא בנק בעל היקף פעילות רחב) לבין מתפעל הנפקה, שנחתמו עד ליום 31 בינואר 2022, טעונים אישור המפקח.

בנוסף ביום 1 באוגוסט 2018 פרסם בנק ישראל תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 (מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים). על פי התיקון, חשיפה של בנק ל"קבוצת לווים חברת כרטיסי אשראי" לא תעלה על 15% מהון התאגיד הבנקאי, וזאת בדומה למגבלה החלה על חשיפה ל"קבוצת לווים בנקאית". הוראה זו תכנס לתוקף באופן מדורג בתוך 3 שנים ממועד ההפרדה של חברת כרטיסי האשראי מהתאגיד הבנקאי.

החלטות רשות ההגבלים העסקיים ביחס להסדר הסליקה הצולבת

ביום 25 באפריל 2018 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים את החלטתה בעניין פטור מאישור הסדר כובל בנוגע להסדר הסליקה הצולבת. בין היתר נקבע בהחלטה, כי החל מיום 1 ביולי 2021, העברת כספים בין מנפיק וסולק בגין עסקאות המבוצעות בתשלום אחד, תתבצע לא יאוחר מיום לאחר מועד שידור העסקה מבית העסק.

בנוסף, ביום 16 במאי 2018 פרסמה רשות ההגבלים העסקיים את החלטתה בעניין הארכת תוקפו של פטור מאישור הסדר כובל בעניין הסליקה הצולבת של המותג "ישראלכרט". בהתאם להחלטה תוקף הפטור יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2023, בכפוף לקיומם של התנאים המפורטים בהחלטה, לרבות התנאים הקבועים בהחלטה הנזכרת לעיל מיום 25 באפריל 2018.

להוראות הנ"ל בתחום כרטיסי החיוב השפעה על מתכונת היערכות של הבנק ליישום הוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, והן צפויות להשפיע בשנים הקרובות על שוק כרטיסי החיוב.

נושאים נוספים

יוזמות חקיקה שונות בתחום הגברת התחרותיות בשוק האשראי הקמעונאי

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על חקיקה המעודדת את התחרות, בעיקר בכל הנוגע לתחום האשראי הקמעונאי. מגמה זו משתקפת בהוראות ויוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, ומתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה.

להלן מספר דוגמאות להוראות ויוזמות שנועדו לעודד את התחרות כאמור:

- חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, אשר מחייב בנקים בעלי היקף פעילות רחב (לאומי והפועלים) להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שבבעלותם בתוך פרק זמן מוגדר; אוסר על בנקים כאמור לעסוק בתפעול הנפקה ובסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב ולהחזיק באמצעי שליטה בתאגידים העוסקים בפעילות כאמור; מחייב את הבנק, במהלך תקופת מעבר מוגדרת, לבצע את תפעול הנפקה באמצעות חברות מתפעלות; קובע מגבלות שונות כלפי בנק בעל היקף פעילות רחב לעניין פנייה ללקוח בנוגע ל"חידוש כרטיס אשראי"; וכן מחייב, במהלך תקופה מוגדרת, להפחית את מסגרות האשראי של לקוחות הבנק. כפועל יוצא מהוראות החוק כאמור, על הבנק למכור את חברת הבת, לאומי קארד בע"מ, בתוך פרק זמן הקבוע לעניין זה בחוק;
- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ז-2016, שנכנס לתוקף ביום 1 ביוני 2017, וקובע מסגרת כוללת להסדרת שוק האשראי החוץ-בנקאי והחוץ-מוסדי בישראל;
- הסדרת מדיניות פעילות התאגידים הבנקאיים מול לקוחות מסוג נותני שירותים פיננסיים מוסדרים ורכזי הצעה;
- החלטת רשות ההגבלים העסקיים בדבר העברת פרוטוקול התקשורת המשמש לביצוע עסקאות בכרטיסי חיוב לידי כלל השחקנים בשוק;
- מדיניות בנק ישראל לגבי תנאי אירוח סולקים חדשים על גבי פלטפורמות של סולקים קיימים;
- קביעת קריטריונים כלליים למבקש היתר לשלוט ולהחזיק אמצעי שליטה בסולק ובחברת כרטיסי אשראי;
- תיקון תקנות ניירות ערך בעניין הצעת ניירות ערך באמצעות רכז הצעה, לצורך התרת מימון הלוואות המונים לתאגידים בפטור מתשקיף (Peer to Business Lending P2B);
- הצעה לעדכונים בכללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים;
- מדיניות מעודכנת ומקלה של בנק ישראל להקמת בנק חדש (מוגבל לניהול פיקדונות ולמתן אשראי) והנחיות למבקש רישיון;
- סיוטת כללים שפרסם משרד האוצר להערוך הציבור למתן מענק ממשלתי להקמת לשכת שירותי מחשוב בנקאיים;

- טיוטת צו הבנקאות (רישוי) והגדלת התקרה לפי סעיף 21(ב)(8)(א) (לחוק), התשע"ח-2018, לפיו סך הערך הנקוב המקסימלי של תעודות ההתחייבות שתוכל חברת אשראי חוץ בנקאית להנפיק לציבור (במקביל למתן אשראי ובכפוף ליתר התנאים הקבועים בחוק), יעלה מסך של שני מיליארד וחצי שקלים חדשים לסך של חמישה מיליארד שקלים חדשים;
- תיקון מס' 27 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), שפורסם ביום 22 במרס 2018 כחלק מחוק התכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2019). במסגרת תיקון זה נקבע, כי בנק יאפשר ללקוח שמעוניין להעביר את הפעילות הפיננסית שלו מהבנק שבו היא מתנהלת לבנק אחר, לעשות זאת באופן מקוון, נוח, אמין, מאובטח וללא גביית תשלום מהלקוח, והכל בתוך שבעה ימי עסקים מהמועד שבו הבנק המקורי קיבל הודעה על אישור בקשתו של הלקוח בידי הבנק אליו ביקש הלקוח להעביר את פעילותו, או בתוך מועד אחר שיקבע הנגיד בהסכמת שר האוצר.
- הנגיד, בהסכמת שר האוצר, רשאי לקבוע כי האמור לא יחול על בנק קטן (שווי נכסיו אינו עולה על 5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) או על בנק דיגיטלי, או כי יחול עליו בתום תקופה שקבע. המפקח על הבנקים יקבע הוראות ביצוע למימוש חובת הניידות.

תחילתו של תיקון זה שלוש שנים מיום פרסומו. שר האוצר בהסכמת הנגיד ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לדחות את המועד האמור בשתי תקופות נוספות שלא יעלו על שישה חדשים כל אחת.

השינויים הנ"ל, לצד יוזמות שמוביל בנק ישראל, כגון: בניית מאגר נתוני אשראי, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על שוק הבנקאות בישראל.

ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדר אשראי ללווים עסקיים גדולים

ביום 5 ביולי 2017 אישרה מליאת הכנסת את הצעת ועדת הכנסת לעניין הקמתה של ועדת חקירה פרלמנטרית בראשות יו"ר ועדת הכלכלה, ח"כ איתן כבל, אשר תדון בהתנהלות הבנקים, הגופים המוסדיים והרגולטורים בעניין הקצאות אשראי ללווים עסקיים גדולים משנת 2003 ואילך. ועדת החקירה תניח על שולחן הכנסת, עם סיום דיוניה, דוח המפרט את פעולותיה ומסקנותיה. בימים אלה מקיימת הוועדה את דיוניה.

שב"א - פטור מאישור הסדר כובל - החלטת רשות ההגבלים העסקיים מיום 24 בספטמבר 2017

ביום 24 בספטמבר 2017 נתנה רשות ההגבלים העסקיים פטור בתנאים מאישור הסדר כובל בין חברת שב"א לבין בעלי המניות של החברה, ובהם בנק לאומי. בתנאי הפטור נקבעו, בין היתר, עניינים אלה:

- שב"א תעביר, בתחילת שנת 2018 וללא תמורה, את כל זכויותיה בפרוטוקול אשראית EMV לעמותה שתוקם על ידי שב"א ומשתמשים נוספים שיצורפו כחברים בעמותה. החל ממועד העברת הזכויות בפרוטוקול, שב"א תחדל מלעסוק בפעילות הפרוטוקול (למעט שירותי תפעול לפרק זמן מוגבל).
- דרישות החיבור למערכת שב"א תהיינה שוויוניות. שב"א לא תסרב לבקשה של כל גוף להתחבר למערכת, אם הוא עומד בדרישות החיבור.
- בוטלה מגבלת חלוקת הדיבידנדים לבעלי המניות בשב"א. החל מתום שנת 2019 או מהמועד בו תחדל שב"א לספק שירותים כלשהם לעמותה, לפי המוקדם, רשאית שב"א לחלק דיבידנד לבעלי מניותיה אם התקיימו תנאים אלה: זכויות שב"א בפרוטוקול הועברו לעמותה וכן לא קיים בעל מניות המחזיק בשב"א מעל 10% מאמצעי השליטה. בהחלטה נקבע הסדר מיוחד לגבי חלוקת העודפים שנצברו בשב"א נכון למועד מתן ההחלטה, אשר יועברו לבעלי המניות הקיימים.
- בהתאם לאמור, ובכפוף להסדר המיוחד שנקבע בהחלטת רשות ההגבלים העסקיים לגבי חלוקת העודפים, חילקה שב"א ביום 28 במרס 2018 דיבידנד לבעלי מניותיה. סכום הדיבידנד שקיבל הבנק מסתכם בכ-7.15 מיליון ש"ח, מתוכו סך של כ-64.5 מיליון ש"ח מוחזק בנאמנות בהתאם לתנאי אישור רשות ההגבלים העסקיים.

רגולציה בינלאומית

General Data Protection Regulation - רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית

רגולציית ההגנה על הפרטיות האירופאית (GDPR) הינה רגולציה בתחום הפרטיות המחליפה את הדירקטיבה האירופאית להגנת המידע Directive 95/46/EC, ששימשה עד כה כבסיס לחקיקת חוקי הגנה על המידע על ידי מדינות האיחוד האירופאי.

ה-GDPR הינה רגולציה מקיפה בתחום הפרטיות, המפרטת בין היתר חובות ותנאים לגבי עיבוד מידע אישי, זכויות נושאי המידע וכו'. רגולציה זו נכנסה לתוקף ב-25 במאי 2018.

הבנק מתווה בימים אלה את מדיניותו בנושא.

דירוג אשראי

להלן דירוג האשראי של המדינה והבנק ליום 5 באוגוסט 2018:

טווח קצר	תחזית	טווח ארוך	חברת דירוג	
P-1	positive	A1	Moody's	מדינת ישראל
A-1+	positive	AA-	S&P	
F1+	stable	A+	Fitch	
P-1	stable	A2	Moody's	בנק לאומי: מט"ח
A-2	positive	A-	S&P	
F1	stable	A	Fitch	
-	stable	AAA	S&P מעלות	דירוג מקומי (בישראל)
P-1	stable	Aaa	מידרוג	

ב-3 בינואר 2018 סוכנות הדירוג S&P אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-7 בפברואר 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-17 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג האשראי ותחזית הדירוג למדינת ישראל.

ב-26 באפריל 2018 סוכנות הדירוג Fitch אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-20 ביוני 2018 סוכנות הדירוג Moody's הוסיפה דירוג חדש נוסף מסוג CRR לבנקים בעולם. דירוג ה-CRR של לאומי נקבע על A1/P-1.

ב-4 ביולי 2018 סוכנות הדירוג Moody's אישרה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-13 ביולי 2018 סוכנות הדירוג Moody's העלתה את תחזית הדירוג של מדינת ישראל ל-**positive**.

ב-3 באוגוסט 2018 סוכנות הדירוג S&P העלתה את דירוג האשראי לטווח ארוך של מדינת ישראל ל-**AA-** ואת דירוג האשראי לטווח קצר ל-**A-1+**.

נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות^(א) וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2017			2018		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה מוצעת ^(ב)	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה מוצעת ^(ב)
באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח	
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
4.14	2,405	235,858	4.35	2,571	240,120
בישראל					
4.10	235	23,286	4.97	299	24,514
מחוץ לישראל					
4.14	2,640	259,144	4.41	2,870	264,634
סך הכל ^(ד)					
אשראי לממשלה					
4.62	7	617	4.99	9	735
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
4.62	7	617	4.99	9	735
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
2.42	20	3,341	1.32	31	9,433
בישראל					
4.00	5	508	3.41	3	356
מחוץ לישראל					
2.62	25	3,849	1.40	34	9,789
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.10	11	45,611	0.10	12	46,862
בישראל					
0.08	1	4,769	0.72	4	2,220
מחוץ לישראל					
0.10	12	50,380	0.13	16	49,082
סך הכל					
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
0.40	1	1,010	0.57	1	706
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
0.40	1	1,010	0.57	1	706
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ה)					
0.97	148	61,164	1.22	207	68,231
בישראל					
2.62	33	5,095	2.67	32	4,836
מחוץ לישראל					
1.10	181	66,259	1.31	239	73,067
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ו)					
0.89	20	8,992	1.29	19	5,925
בישראל					
2.17	1	186	-	-	59
מחוץ לישראל					
0.92	21	9,178	1.28	19	5,984
סך הכל					
2.99	2,887	390,437	3.19	3,188	403,997
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
6,623			6,747		
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
37,671			40,225		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ז)					
2,887			3,188		
סך כל הנכסים					
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות					
3.29	275	33,844	4.29	338	31,985
מחוץ לישראל					

הערות ראה [עמוד 225](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2017			2018		
שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)	שיעור הוצאה	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב)
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(0.67)	(396)	238,685	(0.83)	(513)	246,994
בישראל					
(0.03)	(8)	101,069	(0.05)	(13)	113,199
לפי דרישה					
(1.13)	(388)	137,616	(1.50)	(500)	133,795
לזמן קצוב					
(0.86)	(33)	15,459	(1.40)	(56)	16,126
מחוץ לישראל					
(0.46)	(5)	4,369	(1.05)	(15)	5,752
לפי דרישה					
(1.04)	(28)	11,090	(1.59)	(41)	10,374
לזמן קצוב					
(0.68)	(429)	254,144	(0.87)	(569)	263,120
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
(2.54)	(1)	159	(0.53)	(1)	762
בישראל					
-	-	592	-	-	145
מחוץ לישראל					
(0.53)	(1)	751	(0.44)	(1)	907
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	63	-	-	58
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	63	-	-	58
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.48)	(5)	4,165	(0.50)	(5)	4,035
בישראל					
-	-	26	(6.01)	(1)	68
מחוץ לישראל					
(0.48)	(5)	4,191	(0.59)	(6)	4,103
סך הכל					
נ"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
(1.08)	(1)	371	(1.07)	(1)	377
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(1.08)	(1)	371	(1.07)	(1)	377
סך הכל					
אגרות חוב					
(5.13)	(286)	22,713	(5.15)	(197)	15,579
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(5.13)	(286)	22,713	(5.15)	(197)	15,579
סך הכל					
(1.03)	(722)	282,233	(1.09)	(774)	284,144
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
		86,641			97,927
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
		6,282			6,274
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
		27,154			28,804
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית ^(א)					
	(722)	402,310		(774)	417,149
סך כל ההתחייבויות					
		32,421			33,820
סך כל האמצעים ההוניים					
	(722)	434,731		(774)	450,969
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
1.96	2,165		2.10	2,414	
פער הריבית					
תשואה נטו^(א) על נכסים נושאי ריבית					
2.17	1,923	356,593	2.31	2,133	372,012
בישראל					
2.89	242	33,844	3.56	281	31,985
מחוץ לישראל					
2.24	2,165	390,437	2.41	2,414	403,997
סך הכל					
(0.82)	(33)	16,077	(1.40)	(57)	16,339
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

הערות ראה [עמוד 225](#).

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2017			2018		
שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	שיעור הכנסה	הכנסות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית
באחוזים		במיליוני ש"ח	באחוזים		במיליוני ש"ח
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור ^(ג)					
3.67	4,281	235,371	3.77	4,496	240,649
בישראל					
3.97	463	23,579	4.82	571	23,977
מחוץ לישראל					
3.70	4,744	258,950	3.87	5,067	264,626
סך הכל ^(ט)					
אשראי לממשלה					
3.90	12	621	4.44	16	729
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
3.90	12	621	4.44	16	729
סך הכל					
פיקדונות בבנקים					
2.38	48	4,063	1.38	57	8,299
בישראל					
2.06	6	586	2.47	4	326
מחוץ לישראל					
2.34	54	4,649	1.42	61	8,625
סך הכל					
פיקדונות בבנקים מרכזיים					
0.10	23	45,443	0.10	25	49,580
בישראל					
0.07	2	5,483	0.79	10	2,547
מחוץ לישראל					
0.10	25	50,926	0.13	35	52,127
סך הכל					
נ"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
0.19	1	1,055	0.21	1	963
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
0.19	1	1,055	0.21	1	963
סך הכל					
אג"ח לפדיון וזמינות למכירה ^(ד)					
0.89	270	61,122	1.03	338	66,115
בישראל					
2.44	68	5,615	2.74	68	5,000
מחוץ לישראל					
1.02	338	66,737	1.15	406	71,115
סך הכל					
אג"ח למסחר ^(ד)					
0.68	31	9,144	0.81	22	5,454
בישראל					
1.23	1	163	2.88	1	70
מחוץ לישראל					
0.69	32	9,307	0.83	23	5,524
סך הכל					
2.67	5,206	392,245	2.80	5,609	403,709
סך כל הנכסים נושאי ריבית					
6,269			6,655		
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
35,883			39,177		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ^(ה)					
5,206			5,609		
434,397			449,541		
סך כל הנכסים^(ה)					
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל					
3.07	540	35,426	4.14	654	31,920

ראה הערות [בעמוד 225](#).

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2017			2018		
שיעור הוצאה באחוזים	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) במיליוני ש"ח	שיעור הוצאה באחוזים	הוצאות ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) במיליוני ש"ח
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
(0.54)	(642)	238,506	(0.63)	(778)	247,998
בישראל					
(0.03)	(15)	99,060	(0.04)	(24)	112,921
לפי דרישה					
(0.90)	(627)	139,446	(1.12)	(754)	135,077
לזמן קצוב					
(0.80)	(65)	16,260	(1.33)	(106)	15,948
מחוץ לישראל					
(0.43)	(10)	4,677	(0.97)	(25)	5,164
לפי דרישה					
(0.95)	(55)	11,583	(1.51)	(81)	10,784
לזמן קצוב					
(0.56)	(707)	254,766	(0.67)	(884)	263,946
סך הכל					
פיקדונות הממשלה					
(2.38)	(2)	169	(0.86)	(2)	464
בישראל					
-	-	657	-	-	225
מחוץ לישראל					
(0.48)	(2)	826	(0.58)	(2)	689
סך הכל					
פיקדונות מבנקים מרכזיים					
-	-	39	-	-	60
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
-	-	39	-	-	60
סך הכל					
פיקדונות מבנקים					
(0.42)	(9)	4,270	(0.47)	(11)	4,669
בישראל					
-	-	14	(3.81)	(1)	53
מחוץ לישראל					
(0.42)	(9)	4,284	(0.51)	(12)	4,722
סך הכל					
נ"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר					
(0.53)	(1)	376	(0.44)	(1)	458
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(0.53)	(1)	376	(0.44)	(1)	458
סך הכל					
אגרות חוב					
(4.00)	(449)	22,680	(3.76)	(290)	15,581
בישראל					
-	-	-	-	-	-
מחוץ לישראל					
(4.00)	(449)	22,680	(3.76)	(290)	15,581
סך הכל					
(0.83)	(1,168)	282,971	(0.83)	(1,189)	285,456
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית					
		86,260			95,809
פקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית					
		6,149			6,270
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית					
		26,948			28,333
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית					
	(1,168)	402,328		(1,189)	415,868
סך כל ההתחייבויות^(א)					
		32,069			33,673
סך כל האמצעים ההוניים					
	(1,168)	434,397		(1,189)	449,541
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים					
1.84	4,038		1.96	4,420	
פער הריבית					
תשואה נטו^(א) על נכסים נושאי ריבית					
2.01	3,563	356,819	2.09	3,873	371,789
בישראל					
2.70	475	35,426	3.46	547	31,920
מחוץ לישראל					
2.07	4,038	392,245	2.20	4,420	403,709
סך הכל					
(0.77)	(65)	16,931	(1.32)	(107)	16,226
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל					

ראה הערות [בעמוד 225](#)

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2017			2018		
שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית	שיעור הכנסות (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ^(ב) ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבע ישראלי צמוד מדד					
6.86	795	47,540	8.01	881	45,273
(5.08)	(448)	35,928	(5.81)	(431)	30,293
1.78			2.20		
מטבע ישראלי לא צמוד					
2.42	1,581	263,601	2.43	1,633	270,848
(0.31)	(150)	192,600	(0.22)	(107)	194,181
2.11			2.21		
מטבע חוץ					
2.09	236	45,452	2.43	336	55,891
(0.97)	(91)	37,628	(1.66)	(179)	43,331
1.12			0.77		
סך פעילות בישראל					
2.96	2,612	356,593	3.10	2,850	372,012
(1.04)	(689)	266,156	(1.08)	(717)	267,805
1.92			2.02		

הערות ראה [עמוד 225](#).

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל (המשך)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני					
2017			2018		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת ⁽²⁾ ריבית
באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
מטבע ישראלי צמוד מדד					
4.56	1,082	48,025	4.94	1,107	45,367
(3.53)	(635)	36,302	(3.67)	(555)	30,556
1.03			1.27		
מטבע ישראלי לא צמוד					
2.39	3,114	261,606	2.39	3,233	272,261
(0.31)	(298)	191,088	(0.22)	(213)	196,658
2.08			2.17		
מטבע חוץ					
2.00	470	47,188	2.28	615	54,161
(0.88)	(170)	38,650	(1.50)	(314)	42,016
1.12			0.78		
סך פעילות בישראל					
2.63	4,666	356,819	2.68	4,955	371,789
(0.83)	(1,103)	266,040	(0.81)	(1,082)	269,230
1.80			1.87		

ראה הערות [בעמוד 225](#).

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

2018 לעומת 2017			2017 לעומת 2018		
לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
גידול (קטון) בגלל שינוי ^(ח)			גידול (קטון) בגלל שינוי ^(ח)		
שינוי נטו	מחיר	כמות	שינוי נטו	מחיר	כמות
במיליוני ש"ח					
נכסים נושאי ריבית					
אשראי לציבור					
215	116	99	166	120	46
בישראל					
108	99	9	64	49	15
מחוץ לישראל					
323	215	108	230	169	61
סך הכל					
נכסים נושאי ריבית אחרים					
74	40	34	72	48	24
בישראל					
6	47	(41)	(1)	15	(16)
מחוץ לישראל					
80	87	(7)	71	63	8
סך הכל					
403	302	101	301	232	69
סך כל הכנסות הריבית					
התחייבויות נושאות ריבית					
פיקדונות הציבור					
136	106	30	117	100	17
בישראל					
41	43	(2)	23	21	2
מחוץ לישראל					
177	149	28	140	121	19
סך הכל					
התחייבויות נושאות ריבית אחרות					
(157)	(67)	(90)	(89)	(24)	(65)
בישראל					
1	2	(1)	1	3	(2)
מחוץ לישראל					
(156)	(65)	(91)	(88)	(21)	(67)
סך הכל					
21	84	(63)	52	100	(48)
סך הכל הוצאות הריבית					
382	218	164	249	132	117
סך הכל בנטו					

הערות:

- (א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
- (ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות כח"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.
- (ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכוללים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בגין אג"ח שהועברו מהתיק הזמין למכירה בסך של (55) מיליון ש"ח (30 ביוני 2017 - (110) מיליון ש"ח).
- (ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים והתחייבויות לא כספיות.
- (ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.
- (ט) עמלות לתקופה של שישה חודשים בסך של 185 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (30 ביוני 2017 - 218 מיליון ש"ח).
- (י) מזה בגין נכסים מוחזקים למכירה, 8,608 מיליון ש"ח.
- (יא) מזה בגין התחייבויות מוחזקות למכירה, 6,289 מיליון ש"ח.